

УДК 342.9

Є.А. ГЕТЬМАН, канд. юрид. наук, ст. наук. співр., Національна академія правових наук України

ПОНЯТТЯ ПІДЗАКОННОГО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТА ТА ЙОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИМ ТА ПРАВОВИМ АКТАМИ

Ключові слова: *нормативний акт, нормативно-правовий акт, підзаконний нормативно-правовий акт*

Нормативно-правові акти державних органів займають особливе важливе місце серед багаточисельних різноманітних джерел права «за значимістю для правового регулювання». Сучасний український етап реформування правової системи держави, перш за все, потребує вдосконалення саме нормативно-правових актів [1, с.274]. Конституцією України встановлено, що закони, які мають вищу юридичну силу, мають унормовувати більш значущі соціальні, правові, політичні, економічні відносини у державі та в країні приймаються також й інші нормативно-правові акти, які мають бути створені на основі та у повній відповідності до Конституції України (статті 8, 92 [2]).

Таким чином, Конституція, як Основний Закон держави, встановлює, що існують нормативно-правові акти, які створюються на підставі та у відповідності до законів, але не визначає їх як підзаконні. Тому метою статті є дослідження саме підзаконних, нормативно-правових актів, визначення їх поняття та місця у співвідношенні із нормативно-правовим актом взагалі. Поставленої мети вважається за доцільне досягти шляхом дослідження наукових доробок провідних науковців та досвіду іноземних держав – країн пострадянського простору з визначеного питання.

Нормативно-правовий акт є предметом дослідження загальнотеоретичної правової нау-

ки – теорії держави і права та визначення його поняття, основних ознак, місця в системі законодавства знайшли відображення в наукових працях провідних українських та іноземних вчених, таких як: М.В. Вилегжаніна, Л.М. Горбунова, О.С. Лисенкова, М.Н. Марченко, Н.І. Матузов, А.В. Малько, В.В. Мушенко, І.М. Погребной, О.Ф. Скакун, В.Н. Хропанюк та багатьох інших.

Разом із тим, не зважаючи на значну кількість досліджень, присвячених вивченню нормативно-правових актів, залишаються відкритими питання, перш за все, нормативно-правового регулювання самого «нормативно-правового акта», визначення їх поняття, видів, місця в системі джерел права та місця кожного з видів нормативно-правових актів в своїй системі. Саме ці неврегульовані та не визначені питання й потребують розв'язання та відповідно обумовлюють актуальність додаткових досліджень нормативно-правових актів.

Вирішення поставлених проблем має розпочинатися із визначення поняття нормативно-правового акта. Так, в юридичній енциклопедії Ю.С. Шемшученка зазначено, що нормативно-правовий акт – це «офіційний письмовий документ, який приймається уповноваженим органом держави і встановлює, змінює, припиняє чи конкретизує певну норму права. Ці акти знаходяться між собою в ієрархії, підпорядкованості, яка і визначає юридичну силу документа» [3]. О.В. Зайчук у сучасній правовій енциклопедії застосовує поняття «нормативний акт», під яким розуміється «офіційний письмовий документ, який приймається уповноваженим органом, встановлює, змінює або скасовує норми права» [4, с.20]. І.М. Погребной зазначає, що нормативно-правовий акт – це письмовий документ, який виходить від компетентного органу та містить юридичні норми [5]. О.Ф. Скакун розмежовує поняття правового акта, під яким вона пропонує розуміти «акт-волевиявлення (рішення) уповноваженого суб'єкта права, що регулює суспільні відносини за допомогою

встановлення (зміни, скасування, зміни сфери дії) правових норм, а також визначення (зміни, припинення) на основі цих норм прав і обов'язків учасників конкретних правовідносин, міри відповідальності конкретних осіб за скоєне ними правопорушення» та доповнює, що він оформлюється у вигляді документа (акта-документа) та поняття нормативно-правового акта, під яким розуміє «офіційний актоволевиявлення (рішення уповноважених суб'єктів права, що встановлює (змінює, скасовує) правові норми з метою регулювання суспільних відносин», тобто «акт правотворчості, який містить юридичні норми» [6, с.312, 314].

І.А. Сердюк зазначає, що правовий акт, це вихідна категорія «для загальнотеоретичних понять» та є багатозначним поняттям, яке у «вужькому розумінні» є оформленим зовнішнім виразом волі держави, її органів та посадових осіб, а у «широкому розумінні» – це «формальнообов'язкове волевиявлення держави (її органу або уповноваженого суб'єкта)» та в узагальненому розумінні правовий акт – «це забезпечене з боку держави формально-обов'язкове волевиявлення органів публічної влади, їх службових і посадових осіб, що має офіційний характер, здійснюється у спеціально передбаченому законом процедурно-процесуальному порядку з метою регулювання поведінки суб'єктів права за для утвердження правопорядку» [7]. Одночасно І.А. Сердюк визначає, що в загальній теорії права під нормативно-правовим актом прийнято розуміти «прийнятий у встановленому порядку та відповідній юридичній формі письмовий документ уповноваженого суб'єкта правотворчості, яким встановлюються, змінюються або скасовуються юридичні норми» [7]. М.Н. Марченко пропонує під нормативно-правовим актом розуміти виражені в письмовій формі рішення компетентних органів, які містять норми права. Тобто, акти правотворчості якими встановлюються чи відмінюються правові норми [8, с.342]. В.Н. Хропанюк застосовує поняття нормативно-правовий акт для визначення офіційного акта правотворчо-

сті, який містить норми права [9, с.241]. В. Косович пропонує під нормативно-правовим актом розуміти «офіційний письмовий документ, який приймається (видається) уповноваженим на це державним суб'єктом нормотворення у визначених законом формі та порядку, встановлює, змінює чи скасовує формальнообов'язкові правила поведінки певного (нормативно визначеного) кола не персоніфікованих суб'єктів, на яких він вчиняє прямий (безпосередній) регулятивний вплив, та розрахований на невизначену кількість реалізацій чи застосувань» [10, с.280].

Так, вбачається, що вченими для визначення одного й того ж поняття застосовуються поняття «правовий акт», «нормативний акт» та «нормативно-правовий акт». Деякі з них відрізняють всі ці поняття, деякі вважають їх ідентичними. Нормотворець на рівні підзаконного регулювання також по-різному застосовує ці поняття. Так, вищий арбітражний суд у своєму роз'ясненні застосовує поняття нормативного акта, під яким пропонується розуміти «прийнятий уповноваженим державним чи іншим органом у межах його компетенції офіційний письмовий документ, який встановлює, змінює чи скасовує норми права, носить загальний чи локальний характер та застосовується неодноразово» (ч.3 п.1) [11]. Разом із тим, у Положенні про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади з жовтня 1998 року нормотворець замість поняття «нормативний акт» запровадив застосування поняття «нормативно-правовий акт» [12], що, на нашу думку, є першою спробою приведення та направлення правозастосовників до використання поняття нормативно-правовий акт. На сьогодні, офіційне визначення поняття нормативно-правовий акт міститься лише в підзаконному нормативно-правовому акті – наказі Міністерства юстиції України «Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію норматив-

но-правових актів», в якому зазначено, що «нормативно-правовий акт – офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин, що містить норми права, має неперсоніфікований характер і розрахований на неодноразове застосування. Прийняття нормативно-правових актів у вигляді листів і телеграм не допускається» (ч.4 п.1.4) [13].

Разом із тим, конкретизовано, що в такому значенні перелічені терміни взагалі та термін «нормативно-правовий акт» зокрема застосовується лише в даному Порядку, тобто це не загальновизнане офіційне тлумачення поняття, а лише його значення для конкретного нормативно-правового документа, тобто групи суспільних відносин, які врегульовані цим конкретним нормативно-правовим актом. Ми вважаємо, що у разі застосування певного суттєвого поняття у декількох нормативно-правових актах, воно має визначатися та розумітися в одному єдиному значенні. Тобто, на нашу думку, є неприпустимим застосування одного й того ж поняття у різних нормативно-правових актах у різних значеннях, що може призводити до певних колізій та суперечностей в процесі реалізації і застосування законодавства. Тому ми пропонуємо нормативно передбачити заборону застосування універсальних понять лише для конкретного нормативно-правового акта та суспільних відносин, які ним регулюються.

В. Косович при дослідженні порядку запровадження та застосування понять нормативно-правового акта та нормативного акта в українських підзаконних нормативно-правових актах дійшов висновку, що найчастіше вони «використовуються як синоніми», а також замінюються узагальненим терміном акт. В свою чергу, він пропонує застосовувати термін «правовий акт» як «загальне чи родове поняття» та наполягає на конкретизації поняття нормативно-правового акта [10, с.275].

Ми також впевнені, що доки поняття нормативно-правового акта не буде закріплено на законодавчому рівні, ця важлива, незамінна та ємка правова, юридична категорія залишається на рівні наукових доробок і підзаконного спеціалізованого регулювання та дійсно потребує додаткового дослідження і подальшої законодавчої регламентації. Проектом Закону України «Про нормативно-правові акти» пропонується визначити поняття нормативно-правового акта, як «офіційний документ, прийнятий (виданий) уповноваженим на це суб'єктом у визначених законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування» (ч.18 п.1 ст.1 [14]). На нашу думку, таке визначення нормативно-правового акта є ідентичним поняттю, встановленому в Порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України, та містить перелік основних ознак нормативно-правового акта.

Важливо, що законодавчими актами іноземних держав вже певний час нормативно закріплено поняття нормативно-правового акта. З метою виявлення позитивного досвіду іноземних держав, який може біти запроваджений в Україні, вважаємо за доцільне ознайомитися із нормами Законів іноземних держав, щодо визначення відповідного поняття. Так, Законом Республіки Білорусь «Про нормативні правові акти Республіки Білорусь» встановлено, що в Республіці Білорусь під нормативно-правовим актом розуміється «офіційний документ встановленої форми, прийнятий (виданий) в межах компетенції уповноваженого державного органу (посадової особи) або шляхом референдуму з дотриманням встановленої законодавством Республіки Білорусь процедури, який містить загальнообов'язкові правила поведінки, розраховані на невизначене коло осіб та неодноразове застосування» (ч.13 ст.1 [15]). Законом Республіки Казахстан «Про нормативні правові акти» застосовується поняття «нормативний правовий акт», як «письмовий офіційний документ встанов-

леної форми, прийнятий на референдумі або уповноваженим органом чи посадовою особою держави, який встановлює правові норми, змінює, припиняє або призупиняє їх дію» (п.11 ст.1 [16]).

Законом Республіки Узбекистан «Про нормативно-правові акти» також застосовується поняття «нормативно-правовий акт» та встановлено його поняття, як «офіційний документ, прийнятий відповідно до цього Закону, направлений на встановлення, зміну або відміну правових норм, як загальнообов'язкових державних вказівок» (ст.3 [17]). Законом Республіки Таджикистан «Про нормативні правові акти» визначається поняття нормативного правового акта як «офіційний документ встановленого зразка, який приймається шляхом всенародного референдуму або державним органом, або органом самоврядування селища чи сіла, або державною уповноваженою посадовою особою, який містить вказівки загальнообов'язкового характеру та встановлює, змінює чи відмінює правові норми» (п.1 ч.1 ст.2 [18]). Отже, поняття нормативно-правового акта, встановлені на законодавчому рівні країн пострадянського простору, є майже ідентичними, що може бути наслідком спільного періоду історичного розвитку та становлення в тому числі і правових систем країн та запровадженням позитивного досвіду країн з більш розвинутим законодавством.

Дещо відрізняється підхід Республіки Вірменія до запровадження поняття «нормативно-правовий акт» в законодавстві. Так, законом Республіки Вірменія «Про правові акти» первинним застосовується поняття правові акти, під якими пропонується розуміти «прийнятий народом Республіки Вірменія, державними органами або органами місцевого самоврядування, державними або муніципальними установами, а також юридичними особами Республіки Вірменія, їх відокремленими підрозділами або установами у передбачених законом випадках та порядку в межах їх повноважень офіційний письмовий документ, яким встановлюються

обов'язкові до визнання, охорони, захисту, виконання або застосування права, обов'язки, відповідальність, обмеження або інші правила (далі – правила поведінки)». Одночасно зазначається, що правові акти можуть бути нормативними, індивідуальними (ненормативними) або внутрішніми (локальними) та відразу зазначається, що під нормативним правовим актом розуміється «прийнятий народом Республіки Вірменія, державними органами або органами місцевого самоврядування Республіки Вірменія у встановлених Конституцією Республіки Вірменія, законом випадках та порядку, в межах їх повноважень передбачений законом офіційний письмовий документ, який направлено на встановлення, зміну або припинення дії правової норми або правових норм». Будь-який правовий акт вважається нормативним, якщо він містить хоча б одну правову норму (частини 1, 2, 3 ст.2 [19]). Таким чином, вбачається, що у Республіці Вірменія на законодавчому рівні поняття правового акта застосовується як родове та інші види актів: нормативний, індивідуальний та внутрішній є його похідними різновидами.

Враховуючи вищенаведене, можна дійти висновку, що в узагальненому розумінні сучасні науковці під нормативно-правовим актом пропонують розуміти офіційний письмовий документ (Ю.С. Шемшученко, О.В. Зайчук, І.М. Погребной, І.А. Сердюк, М.Н. Марченко, В.Н. Хропанюк, В. Косович), прийнятий уповноваженим на це суб'єктом (Ю.С. Шемшученко, О.В. Зайчук, І.М. Погребной, М.Н. Марченко, В. Косович) у певній спеціально визначеній формі та за встановленою законодавством процедурою (окремо зазначають лише І.А. Сердюк та В. Косович), які містять, встановлюють, змінюють чи скасовують норми права (Ю.С. Шемшученко, О.В. Зайчук, І.М. Погребной, І.А. Сердюк, М.Н. Марченко, В.Н. Хропанюк, В. Косович). Важливо, що законодавець в українських підзаконних нормативно-правових документах та законотворці іноземних держав при визна-

ченні поняття нормативно-правового акта до переліченого доповнюють також, що вони регулюють суспільні відносини, мають неперсоніфікований характер і розраховані на багаторазове застосування.

Враховуючи вищенаведене, ми вважаємо що під нормативно-правовим актом доцільно розуміти – офіційний письмовий документ, який має спеціальну внутрішню та зовнішню форму, встановлює, змінює, скасовує норму права та регулює певні відносини, невизначеного кола осіб і неодноразово.

Так, нормативно-правовий акт є поняттям узагальненим для всіх існуючих державних документів, які містять норми права. Та особливе місце в їх системі займають саме підзаконні нормативно-правові акти, які складають, до речі, більшу частину як українського, так і іноземних законодавств. В сучасній юридичній енциклопедії зазначено, що «підзаконні нормативно-правові акти – акти, прийняті компетентними органами державної влади чи уповноваженими державою іншими суб'єктами на підставі закону, відповідно до закону і в порядку його виконання» [4, с.220]. В.Н. Хропанюк під підзаконним нормативно-правовим актом розуміє «правотворчі акти компетентних органів, які основані на законі та не суперечать йому... наділені меншою юридичною силою, ніж закони, вони базуються на юридичній силі законів та не можуть протистояти йому» [9, с.244]. О.Ф. Скакун зазначає, що підзаконний нормативно-правовий акт, це «акт, який видається відповідно до закону, на підставі закону, для конкретизації законодавчих розпоряджень та їх трактування або встановлення первинних норм» [6, с.335]. Н.І. Матузов, А.В. Малько вважають, що підзаконний нормативно-правовий акт – це «видані на підставі та на виконання законів акти, які містять юридичні норми» [20].

Л.М. Горбунова визначає, що термін «підзаконний нормативно-правовий акт» є «збірною юридичною категорією, яка виражає

одну загальну властивість великої, найбільшої за кількісним складом групи нормативно-правових актів, що видаються суб'єктами виконавчо-розпорядчої діяльності в Україні, згідно якої їх зміст повинен ґрунтуватися на положеннях закону і йому не суперечити» [21, с.13]. Вона дійшла висновку, що «під поняттям «підзаконний нормативно-правовий акт» в аспекті його загальнообов'язкової дії (громадян, підприємств, установ, організацій, тобто поза межами системи органів влади, які його видали) необхідно розуміти постанови Верховної Ради України нормативного характеру, відповідні офіційні документи Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, що містять правила загальнообов'язкової поведінки, дія яких не обмежується одноразовим застосуванням» [22, с.60]. С.А. Іванов зазначає, що російським законодавством взагалі не визначено поняття підзаконного нормативно-правового акта, але підсумовуючи юридичні практичні та теоретичні наукові доробки, можна визначити, що підзаконний нормативно-правовий акт – «це різновид нормативного правового акта, який видається уповноваженим органом на підставі та на виконання закону, відповідно до закону задля його подальшої конкретизації та розвитку» [23]. Таким чином, взагалі виглядає підхід сучасних науковців щодо визначення поняття підзаконних нормативно-правових актів.

Разом із тим, як нами вже зазначалося, законодавством іноземних держав – країн пострадянського простору вже деякий час врегульовано нормотворчу діяльність уповноважених органів, у тому числі щодо визначення понять підзаконних нормативно-правових актів на нормативному рівні. Так, Законом Республіки Казахстан «Про нормативні правові акти» визначено поняття підзаконних нормативних правових актів, як «інші, які не є законодав-

чими нормативними правовими актами, видаються на підставі та (або) на виконання та (або) для подальшої реалізації законодавчих та інших вищестоящих по ієрархії нормативних правових актів» (п.1 ст.1 [16]). Законом Республіки Таджикистан «Про нормативні правові акти» зазначено, що під поняттям підзаконного нормативно-правового акта слід розуміти «нормативні правові акти, які приймаються на підставі та на виконання законів» (п.5 ч.1 ст.2 [18]). Законом Республіки Узбекистан «Про нормативно-правові акти» окремо не визначено поняття підзаконного нормативно-правового акта, але конкретно перелічено нормативно-правові акти, які вважаються підзаконними (укази, постанови, розпорядження тощо) (ч.3 ст.6 [17]). Законами Республік Вірменія, Білорусь не передбачено поняття підзаконного нормативно-правового акта, але з тексту закону взагалі вбачається їх існування. Разом із тим, Г.А. Василевич, який окремо досліджує законодавство Республіки Білорусь про нормативно-правові акти зазначає, що підзаконність є основною ознакою відомчих нормативно-правових актів (актів органів виконавчої влади Республіки Білорусь) [24, с.62].

На нашу думку, розділення системи нормативно-правових актів на закони та підзаконні нормативно-правові акти не викликає сумніву, тому ми вважаємо нормативне закріплення поняття «підзаконного нормативно-правового акта» позитивним досвідом, який має бути запозичений українським законодавством. Проектом Закону України «Про нормативно-правові акти» також передбачено застосування поняття підзаконний нормативно-правовий акт, під яким пропонується розуміти: «нормативно-правовий акт суб'єкта нормотворення, який приймається (видається) на основі Конституції і законів України, міжнародних договорів України та спрямований на їх реалізацію» (ст.1 [14]). Ми вважаємо дуже важливим закріплення основних понять, одним із яких є поняття «підзаконний норма-

тивно-правовий акт», на законодавчому рівні. На сьогодні поняття підзаконного нормативно-правового акта залишається в Україні на рівні наукової розробки, яка однак потребує конкретизації, що й обумовлює актуальність даного дослідження. Лише таким чином може бути усунено проблеми застосування та реалізації підзаконних нормативно-правових актів, визначення їх місця в системі нормативно-правових актів взагалі.

Враховуючи вищенаведене, авторську дефініцію підзаконного нормативно-правового акта органу виконавчої влади в Україні доцільно визначити наступним чином: офіційний письмовий документ уповноваженого органу виконавчої влади, створений на підставі та на виконання Конституції та законів України, який містить, змінює або скасовує норми права, створюється у встановленому законодавством порядку із застосуванням спеціальних засобів нормотворчої техніки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Косович В. До визначення поняття «нормативно-правовий акт»: практична необхідність і теоретична можливість уточнення / В. Косович // Право України. – 2012. – № 9. – С. 274–280.
2. Конституція України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//leksika.com.ua/legal](http://leksika.com.ua/legal).
4. Сучасна правова енциклопедія / О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, Н. М. Оніщенко ; за заг. ред. О. М. Зайчук. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
5. Погребной И. М. Теория права : учеб. пособие / И. М. Погребной. – 3-е изд. испр. и дораб – Харьков : Основа, 2003. – 128 с.

6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.
7. Сердюк І. А. Нормативно-правовий акт у співвідношенні з актом застосування та актом тлумачення норм права / І. А. Сердюк / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlduvs/2010_3/V3_10_2_7.pdf.
8. Теория государства и права : курс лекций / под ред. М. Н. Марченко. – М. : Зерцало, 1997. – 475с.
9. Хропанюк В. Н. Теория государства и права / В. Н. Хропанюк. – М., 1995. – 375 с.
10. Косович В. До визначення поняття «нормативно-правовий акт»: практична необхідність і теоретична можливість уточнення / В. Косович // Право України. – 2012. – № 9. – С. 274–280.
11. Роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 26.01.2000 р. № 02-5/35 «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v5_35800-00.
12. Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади / затв. Постановою Кабінету Міністрів України : від 28.12.1992 р., № 731 [Електронний ресурс] : Веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п>.
13. Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації / затв. наказом Міністерства юстиції України : від 12.04.2005 р., № 34/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12.04.2005 р. за № 381/10661 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>.
14. Проект Закону України «Про нормативно-правові акти» : від 12.12.2012 р. № 0922 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45021.
15. Закон Республики Беларусь «О нормативных правовых актах Республики Беларусь» : от 10.01.2000 г., № 361-3 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=H10000361>.
16. Закон Республики Казахстан «О нормативных правовых актах» : от 24.03.1998 г., № 213-І [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1009108.
17. Закон Республики Узбекистан «О нормативно-правовых актах» : от 14.12.2000 г., № 160–ІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lex.uz/pages/getact.aspx?lact_id=2105726.
18. Закон Республики Таджикистан «О нормативных правовых актах» : от 26.03.2009 г., № 506 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=27731.
19. Закон Республики Армения «О правовых актах» : от 29.04.2002 г., № 320 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1280&lang=rus>.
20. Теория государства и права : учебник / Н. И. Матузов, А. В. Малько. – М. : Юрист, 2004.
21. Горбунова Л. М. Підзаконні нормативно-правові акти: організаційно-правові питання забезпечення законності : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Л. М. Горбунова ; Київ. Нац. екон ун-т. – К., 2005. – 21 с.
22. Горбунова Л. М. Принципи законності у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади : монографія / Л. М. Горбунова. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 240 с.
23. Иванов С. А. Соотношение закона и подзаконного нормативного правового акта

Российской Федерации : монография / С. А. Иванов. – М., 2002.

24. Василевич Г. А. Научно-практический комментарий к Закону «О нормативных пра-

вовых актах Республики Беларусь» / Г. А. Василевич. – Минск, 2002. – 206 с.

Гетьман Є. А. Поняття підзаконного нормативно-правового акта та його співвідношення із нормативно-правовим та правовим актами / Є. А. Гетьман // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 106–113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_20.pdf

Досліджено поняття нормативно-правового акта взагалі та підзаконного нормативно-правового акта, як його підвиду, зокрема. Наведено авторське бачення їхньої сутності та значення.

Гетьман Е.А. Понятие подзаконного нормативно-правового акта и его соотношение с нормативно-правовым и правовым актами

Исследовано понятие правового акта вообще и подзаконного нормативно-правового акта, как его подвида, в частности. Приведено авторское видение их сущности и значения.

Getman E.A. The Concept of Subordinate Legal Act and Its Relationship with Regulatory and Legal Acts

The paper examines the concept of legal act generally and legal act, as its subspecies in particular. Author's vision of their nature and importance is given.

Форум права Форум